

клиенту. Проаналізовано содержание договора банковско-кредитного товарищества, дошедшего до нашего времени и получившего в исторической литературе название "трансильванский триптих".

Ключевые слова: кредитное общество, Древний Рим, "Трансильванский триптих", типы хозяйственных объединений, морской заем.

Myhaylo Saiko

CREDIT UNIONS IN ANCIENT ROME

The article is devoted to the study of credit unions' activity in ancient Rome. The basic types of economic associations are defined as such: general partnership, limited liability company, as well as company to perform a single activity. The mode and activity of credit unions with the grant of marine loan, and also, bank-credit unions ("societas danistriae") which were founded for one operation – a mutual loan to the client are considered. Content of banking and credit union contract which came to our time and got in historical literature as "transylvanian triptych" is analyzed.

Key words: credit union, ancient Rome, "transylvanian triptych", types of business associations, Maritime loan.

УДК 94 (492): 75"15"

Стефанія Ковбасюк

ДЕНЬ СВ. МАРТИНА У РАНЬОМОДЕРНИХ НІДЕРЛАНДАХ (1480–1580-ТІ): ТОПОСИ, НАРАТИВИ, ВІЗУАЛЬНІСТЬ

У цій статті аналізується трансформація культури і образу св. Мартіна, яка знайшла відображення у наративах, візуальності та популярній культурі ранньомодерних Нідерландів. Основна увага приділена трьом топосам в текстах і образах, пов'язаних з цим святом у народній традиції: милостині св. Мартіна, вину на день св. Мартіна, полюванню сліпих на кабана, як традиційному атрибуту "de Martinmass". Нове трактування властивих образу та культу св. Мартіна топосів стало наслідком поширення гуманістичних та реформаційних ідей у Нідерландах, що й призвело до включення та переосмислення, часто в негативному ключі, популярної традиції у новому соціокультурному контексті.

Ключові слова: св. Мартін, народна культура, Реформація, гуманізм, візуальність.

На сучасному етапі розвитку історичної науки з'являється дедалі більше досліджень, присвячених взаємодії між популярною та "вченою культурами". І це не можна назвати випадковим, адже для розуміння соціальних і культурних процесів в суспільстві певної епохи важливим є не лише дослідження явищ високої або "вченої" культури – таких, як Відродження чи гуманізм, але й їх рецепція та відтворення в рамках "низької" або ж популярної культури [1, р. 73]. Саме тому цю статтю присвячено аналізу свята св. Мартіна, оточеного численними народними традиціями та уявленнями, його еволюції у новому соціокультурному контексті, створеного явищами "високої" культури – гуманізмом та Реформацією.

День св. Мартіна (316–397 рр.), єпископа Турського, що святкувався 11 листопада дуже швидко, вже в VI ст. був включений до аграрного календарного циклу і народну традицію, у ході чого церковне свято доповнювалося багатьма новими елементами: факельної процесією, святом молодого вина тощо.

Якщо упродовж середніх віків народна традиція залишалася за рамками наративів, й існувала лише в усній формі, як і більша частина народної культури [2, с. 70], то вже в пізньому Середньовіччі і в ренесансну епоху зустрічаємо багато згадок і описів дня св. Мартіна. Більшість як наративних, так і візуальних джерел походять з германських країн, зокрема, з Нідерландів.

Тому саме на нідерландському матеріалі проаналізуємо трансформацію культури і образу святого, яку він пережив у ренесансну епоху, і яка відобразилась у джерелах. Для досягнення цієї мети, слід відповісти на низку запитань: яким був новий соціокультурний контекст "Martinmass" (так називали день св. Мартіна у більшості країн Європи), і чим він визначався; як взаємодіяли між собою народна традиція, наративи і візуальність; і, нарешті, які були зміни, як в образі св. Мартіна, так і у його культурі, і що до них призвело? Відповідаючи на поставлені питання, зосередимося на трьох основних топосах пізньосередньовічного свята св. Мартіна: милостиня, подана святым

жебраку, вино на день св. Мартіна, тобто, свято молодого вина, полювання сліпих на кабана, як традиційний елемент "Martinmass".

Перш ніж перейти безпосередньо до вирішення поставлених завдань, варто згадати про декілька найбільш значних досліджень з вибраної тематики. Одним із перших досліджень у сфері середньовічних практик культу св. Мартіна є робота О. Курца, у якій він проаналізував вплив народної традиції святкування "Martinmass" на іконографію гобелена "Свято св. Мартіна" послідовника І. Босха [3, р. 150–164]. Два інших дослідження авторства М.В. Волша присвячені особливостям візуалізації свята св. Мартіна у творчості І. Босха і П. Брейгеля Старшого [4], і уявленням про це свято в англійській гуманістичній літературі [5, р. 127–165].

У статтях Д. Бакса [6, р. 82–86] та Е. Покорни [7, р. 293–304] трактується окремі звичаї та уявлення, що стосувалися дня св. Мартіна – полювання сліпих на кабана [6] та участь і роль жебраків у святкуванні [7, с. 298]. На сьогодні жоден дослідник не розглядав еволюцію елементів святкування "Martinmass", що відбулася у ранній Новий час, обмежуючись тлумаченням того чи іншого обряду, пов'язаних з днем св. Мартіна.

Саме тому у цьому дослідженні проаналізуємо трансформацію дня св. Мартіна і топосів, з ним пов'язаних, у нових соціокультурних умовах, створених гуманізмом і Реформацією, коли багато народних та церковних традицій переосмислювалися. І, звичайно, зупинимось і на художніх втіленнях свята, які, так само як і наративи, є документами епохи.

Першим топосом у наративній та візуальній традиції є, безперечно, милостиня св. Мартіна. Майбутній святий, не маючи грошей, щоб подати милостиню, розрізає свій плащ, аби половину віддати жебракові, зустрінутому ним при воротах Ам'єна. Цей випадок переказують його агіографи – Сульпіцій Север (363–410/429 pp.) [8, 3: 1–5] і Якоб Ворагінський (1228/1230–1298 pp.) [9, р. 678], які незмінно захоплювалися милосердям Мартіна. Більш того, вони розповідають [8, 3: 3–5; 9, р. 678–679], що в ту ж ніч Мартіну з'явився Христос, одягнений у цей плащ – майбутній святий, таким чином, змилосердившись над жебраком, вшанував у ньому самого Христа, відповідно до євангельських завітів (Мф 25:40). Однак, до кінця XV століття бідність перестала вважатися серед нідерландських бюргерів чеснотою [10, р. 41], так само як і змінилося ставлення до самої милостині, що можна побачити на наступних прикладах.

Одним з яскравих свідчень змін, що сталися, є гравюра середини XVI ст. "Добрий святий Мартін тут показаний серед калік і іншого наброду, коли він ділиться своїм плащем замість грошей. Тепер вони б'ються за здобич" ("De geode Sinte Marten is hier gestelt: onder al dit Cruipel Vuil arm gespuijs; haer deijlende sijnene mantele, inde stade Va gelt; nou vechten se om de proije dit quaet gedruijs") – так свідчить підпис під гравюрою, випущеної антверпенським видавцем І. Коком в 1561 по малюнку І. Босха (гравери Й. і Л. ван Дутекум). Замість одного жебрака, як це було у середньовічних зображеннях* перед нами постає ціле полчище калік, що оточили святого. Усі вони чомусь розміщені в човнах, де більшість з них віддається пияцтву та іншим сумнівним розвагам. Сам святий зображений у момент розрізання плаща, проте його меч завмер, і він сам немов би вагається. Зображуючи цю сцену в човнах художник – І. Босх або ж його послідовник – підказують глядачеві, у якому ключі слід розглядати милостиню св. Мартіна. Тут слід згадати про "блакитний човен" – нідерландську специфікацію "Корабля дурнів": у поемі Я. ван Устворена "Блакитний човен" (1413 р.) якраз говориться про тих, хто "По жертви і милостиню / Несуть до своїх товаришів по чарці, / І витрачають все, отримане завдяки лахміттю, / На продажних жінок і вино" [11, р. 258]. Не менш різко про жебраків висловлювалися гуманісти – в одному зі своїх діалогів Еразм Роттердамський (1469–1536 pp.) каже, що "Виявилось, що під покровом жебрацтва кояться жадливі злочини. І взагалі від вашої братії – страшна шкода" [12, с. 244].

У містерії (1498 р.) Андре Віня (пом. бл. 1515 рю), присвяченій життю та чудесам св. Мартіна, йдеться про двох калік, які намагалися врятуватися від зцілення, втікаючи від мощів святого, що їх тоді проносили в урочистій процесії містом. "Ми більше не зберемо багато грошей, без турбот, не працюючи" [13, р. 537] і "Нам доведеться страждати, / Важко працюючи ніч і день" [13, р. 537–538] – так скаржаться один одному зцілені проти волі каліки.

У ще більш нетрадиційному ключі милостиня св. Мартіна трактується в однойменному гобелені з Ескоріалу, створеному за картонами послідовників І. Босха, які, очевидно, могли надихнутися у свою чергу малюнками самого майстра. Гобелен включав три різні сценки – виїзд св. Мартіна з міста, полювання сліпих на кабана, і, нарешті, вино на день св. Мартіна. Зупинимось тільки на центральній сцені, що відноситься до "антижебрацького" дискурсу. Св. Мартін зображений тут настільки не типово, що довгий час мистецтвознавці вважали його св. Антонієм, якого беруть в

* Для порівняння див. скульптури Утрехтського собору (Утрехт, Нідерланди); Хьохстського собору (Хьохст-на-Майні, Німеччина); церкви св. Мартіна (Кольмар, Франція); мініатюру Ж. Фуке "Милостиня св. Мартіна" ("Heures d'Étienne Chevalier", RF 1679) і т.д.

облогу монстри, відповідно до іконографічного типу "Спокушання св. Антонія" [7, р. 298]. Проте, особистість святого не піддавалася сумніву О. Курцом [3, р. 156] і підтверджена двома іншими сценками того ж гобелену, традиційними саме для дня св. Мартіна – полюванням сліпих на кабана і святом молодого вина.

Якщо на згаданій гравюрі святий вагається, відрізаючи частину свого плаща, то тут його рука спочиває на рукоятці – він навіть не витягнув меча, щоб здійснити прославлену милостиню. Його, як і на гравюрі, осаджує безліч жебраків-калік, однак святий не удостоює їх навіть поглядом. Вочевидь, автори гобелену жебраків розглядали в тому ж ключі, що і їх сучасник, анонімний автор "Der boiffen orden", який вважав, що жебраки – це розбійники, від яких "походить всяке зло", і вони невпинно вдосконалюються в пороках [14, с. 114]. Образ св. Мартіна і подана ним милостиня, таким чином, у ренесансну епоху стали частиною антижебрацької полеміки – значення "доброї справи" нівелюється безчестям його одержувача – жебрака, у якому вже не бачать "нагого Христа", але нахлібника і ошуканця. Так само відповідно до зміни світогляду еволюціонує й іконографія "милостині св. Мартіна" – до того, що святий взагалі відмовляється подавати милостиню.

Інший топос у літературі та візуальності ренесансних Нідерландів – це вино на день св. Мартіна, – і різні конотації, які викликала ця традиція. До цих пір учені не прийшли до єдиної думки щодо причин об'єднання культу св. Мартіна зі святом молодого вина і перетворення святого у покровителя виноробів – про прихильність святого до виноробної справи не говорить ні одне життє. Тим не менш, ця середньовічна народна традиція збереглася і до часу Відродження і, більше того, не тільки селяни і городяни віддавали їй належне: її прихильників знаходимо і серед аристократії. У 1563 році Вільгельм Оранський писав у одному зі своїх листів: "Ми відсвяткували день св. Мартіна дуже весело, тому що були в хорошій компанії. Один день ми навіть вважали, що пан де Бредероде помре, проте зараз йому вже стало краще" [15, р. 121]. Так, В. Оранський описує вдале, на його погляд, свято, коли з причини надмірностей, що його супроводжують, "мало не помер" Хендрік де Бредероде. Своєрідною ілюстрацією листи В. Оранського є сценка з уже згаданого нами гобелену з Ескоріалу. У правому верхньому куті зображена зала, де за столом сидить компанія, що випиває, – черпають вони з бочки, що стоїть біля входу в саме приміщення. Деякі з гостей – ті самі жебраки-каліки з центральної сцени – вже, напившись, сплять, інші – б'ються, а ще одного з "гостей" – нудить в річку. Подібне святкування дня святого не могло не викликати осуд з боку реформаторів.

"Інший день св. Мартіна в вакханалії проводить, / Коли гусьми шанує народ Лієя / Всю ніч і весь день, / Відкриває бочку, з якої, / випиває все" – так свято описує гуманіст – реформатор Томас Наогеорг (1508–1563 pp.) у своєму творі "Regnum papisticum" [16, р. 158], акцентуючи увагу на двох важливих елементах святкування "Martinmass" – приготування гусей і, звичайно ж, молоде вино, яким традиційно зловживали у цей день. "Святий Мартін, Святий Мартін, / Ввечері муст, на наступний ранок – вино" – свідчить нідерландське прислів'я, що було тоді в ходу [17, р. 116].

Однак для Т. Наогеорга звичай пити молоде вино 11 листопада, на день св. Мартіна, що знаменує, до того ж, початок адвентистського посту, вже не просто народна традиція, але частина "папістських традицій", тобто, католицьких звичаїв, проти яких різко виступили реформатори. "Не для Мартіна хвали й свято" [16, р. 158] – заявляє він. Така позиція знайшла своє втілення і в візуальності.

"Вино на день св. Мартіна" П. Брейгеля Старшого (1520/1525–1569), який і сам був прихильним до ідей Реформації [18, р. 304], ілюструє ту саму "вакханалію", про яку писав Т. Наогеорг. Біля величезної бочки з вином товпляться люди: вони упиваються вином, штовхаються, б'ються або ж просто стоять, чекаючи своєї черги. І не помічають самого св. Мартіна, проїжджаючого на своєму коні в правому нижньому кутку. Його бачать тільки пара калік, яким святий відрізає частину свого плаща. Художник, як здається, намагається донести до глядача ту ж думку, що й Т. Наогеорг – "не для Мартіна хвали і свято", але задля можливості віддатися пияцтву. А, за свідченням Лодовіко Гвіччардіні, сучасника Брейгеля, нідерландці "занадто віддаються пияцтву, в чому знаходять насолоду" [19, р. 42].

Народні традиції в гуманістичному і реформаційному дискурсі переосмислюються і, в основному, в негативному ключі: як потурання своїм слабостям або ж "папістські традиції", що суперечить істинній християнській вірі. Останній топос, на якому нам би хотілося зупинитися, це топос полювання сліпих на кабана – одного зі звичаїв, нероздільно пов'язаному в сфері популярних уявлень зі святом св. Мартіна. Його зміст був простим: на площі прив'язували кабана, певній кількості сліпих давали у руки палицю, з якою вони мали забити того кабана. Якщо їм це вдавалося – вони могли з'їсти забиту ними тварину. Але в основному сліпі вдаряли один одного, що розважало численних глядачів [7, р. 301].

Нідерландський дослідник Д. Бакс у статті, присвяченій саме цій надзвичайно популярній у середньовічній Європі забаві, звертає увагу на широку географію цього звичаю, яку вдалося прослідкувати за згадками у джерелах: Додрехт, Брюгге, Кельн, Париж і т.д. [6, р. 82–88].

Популярність полювання сліпих на кабана підтверджує і присутність на маргіналіях фландрського манускрипту "Роман про Александра" XIV ст. Четверо сліпих з палицями стоять біля кабана, проте луплять один одного, думаючи, що забивають тварину, в чому, власне, містяться і вбачали розвагу.

Реформа популярної культури, розпочата гуманістами та реформаторами не могла не стосуватися цієї досить жорсткої забави на "Martinmass". На вже згаданому нами гобелену з Ескоріалу в лівому верхньому куті зображено подібне полювання на кабана, проте замість сліпих бачимо просто чоловіків, яким вдягнули на голови шоломи задом наперед, тобто, їх "осліпили" спеціально на час забави. Цей висновок підтверджується і джерелами, які свідчать, що у 1559 р. в Антверпені, уже не справжні сліпі брали участь в полюванні на кабана, але люди з пов'язками на очах [6, р. 85–86]. Ця спроба "гуманізувати" популярну забаву в контексті всього сказаного виглядає досить симптоматично – вплив нових ідей починає нівелювати ряд традиційних елементів святкової культури ранньомодерних Нідерландів.

Таким чином, у ренесансну епоху спостерігаємо трансформацію уявлень про св. Мартіна і його свято; до таких змін призвела, на наш погляд, зміна соціокультурного контексту: становлення нової бюргерської моралі, що базується на помірності і ощадливості; поширенні гуманізму в його "північній" модифікації, прихильники якого засуджували пороки суспільства і прагнули їх виправити; і, нарешті, розповсюдження Реформації, що поставила під сумнів культ святих, і самі "добрі справи" та їх значення для порятунку душі. Слід також відмітити реформу популярної культури, започатковану діячами Реформації, в контексті якої народні традиції розглядалися як "папістські" забобони і заборонялися реформаторами.

Наративи гуманістів, реформаторів, пізньосередньовічні містерії і візуальні джерела, починають по-новому трактувати образ св. Мартіна, загострюючи увагу на тому чи іншому аспекті культу святого або "Martinmass": милостиня, подана нагому жебракові, зцілення калік, свято молодого вина, що супроводжувало св. Мартіна. Однак, те, в чому агіографи часів Середньовіччя бачили чесноту, трансформується у свою протилежність – за жебраком уже не стоїть Христос, але жага наживи і нелюбов до чесної праці; а свято молодого вина – це "вакханалія", язичницький пережиток у християнстві і т.д. Так, хоч первинні наративи і народна традиція й визначали сюжет і його іконографію, але їх інтерпретація вже значно відрізнялася від початкової.

Зміни в культурі св. Мартіна і переосмислення народної традиції, яка його оточувала, стали частиною нових ренесансних дискурсів – гуманістичного і реформаційного; у них низка елементів культу, в тому числі і його святкова складова включені у новий соціокультурний контекст, і знайшли нове значення і тлумачення. У цій статті досліджено лише еволюцію дня св. Мартіна, проте схожу трансформацію переживали й інші явища популярної культури – кermеси, карнавали, ландювели. Їх аналіз залишився за рамками публікації, але може стати предметом наступних досліджень у сфері взаємодоповнень "вченої" та популярної культур.

Список використаних джерел

- Burke P. Learned culture and Popular culture in Renaissance Italy / P. Burke // *The Renaissance in Europe. A reader.* – New Haven-London: Yale University Press, 2006. – P. 73–81.
- Берк П. Популярна культура в ранньомодерній Європі / П. Берк; перекл. з англ. О. Гриценка, Т. Гарастович, Н. Гончаренко, А. Гриценко. – К.: УЦКД, 2001. – 352 с.
- Kurz O. Four tapestries after Hieronymus Bosch / O. Kurz // *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes.* – 1967. – Vol. 30. – P. 150–162.
- Walsh M.W. "Martin y muchos pobres": Grottesque Versions of the Charity of St Martin in the Bosch and Bruegel Schools / W.M. Walsh // *Essays in Medieval Studies*, 1997. Vol.14. – Режим доступу: <http://www.illinoismedieval.org/ems/VOL14/walsh.html>.
- Walsh M.W. Martinsnacht as an Early Locus of Carnavalesque Study / W.M. Walsh // *Medieval Folklore.* – 1994. – No. 3. – P. 127–165.
- Bax D. Als de Blende tziwjn sloughen / D. Bax // *Tiidschrift voor nederlandsche Taal- en Letterkunde.* – 1944. – P. 82–86.
- Pokorny E. Bosch's cripples and drawings by his Imitators / E. Pokorny // *Master Drawings.* – 2003. – Vol. 41. – No. 3. – P. 293–304.
- Severus S. Vita Sancti Martini / S. Severus. – Режим доступу: <http://thelatinlibrary.com/sulpiciusseverus.html>.
- Voragine J. de. The Golden Legend: Readings on the Saints / J. de Voragine. – Princeton: Princeton University Press, 2012. – 788 p.
- Parsons B., Jongenelen B. Comic Drama in the Low Countries c. 1450 – 1560. – Cambridge: D.S. Brewer, 2012. – 302 p.
- Pleij H. Het Gilde van de Blauwe Schuit. Literatuur, volksfeest en burgermoraal in de late middeleeuwen / H. Pleij. – Amsterdam: Amsterdam Academic Archive, 2009. – 332 p.
- Роттердамский Э. Разговоры запросто / Э. Роттердамский; [перев. с латинск. С. Маркиша]. – М.: Издательство "Художественная литература", 1969. – 703 с.
- Petit le Julleville L. Les Mystères / L. Petit le Julleville. – Paris: Librairie Hachette, 1880. – Vol. 2. – 648 p.
- Koldewey J, Vandenbroeck P., Vermet B. Jérôme Bosch: L'Oeuvre complet / J. Koldewey, P. Vandenbroeck, B. Vermet. – Paris: Flammarion, 2002. – 207 p.
- Prinsterer Groen G. van. Archives, ou correspondance inédite de la maison d'Orange-Nassau (Première série) / G. Groen van Prinsterer. – Leiden: S. en J. Luchtmans, 1835. – T. 1. – 296 p.
- Naogeorgus T. Regnum Papisticum / T. Naogeorgus – Basel, 1553. – 127 p.
- Schrijnen J. Nederlandsche Volkskunde / J. Schrijnen. – W.J. Thieme, 1914. – Vol. I. – 352 p.
- Marijnissen R.H. Bruegel. Tot l'oeuvre peint et dessiné / R.H. Marijnissen. – Paris: Albin Michel, 1988. – 420 p.
- Guicciardini L. Description de tous les Pays-Bas / L. Guicciardini. – Amsterdam: Arnoud Benier, 1641. – 644 p.

Стефаниа Ковбасюк

**ДЕНЬ СВ. МАРТИНА В НИДЕРЛАНДАХ РАННЕГО НОВОГО ВРЕМЕНИ (1480–1580-Е):
ТОПОСЫ, НАРРАТИВЫ, ВИЗУАЛЬНОСТЬ**

В данной статье анализируется трансформация культа и образа св. Мартина, которая отобразилась в нарративах, визуальности и популярной культуре ранненовых Нидерландов. Основное внимание уделено трем топосам в текстах и образах, связанных с данным праздником в народной традиции: милостыни св. Мартина, вину на день св. Мартина, охоте слепых на кабана как традиционному атрибуту "de Martinmass". Новая трактовка присущих образу и культу св. Мартина топосов стала следствием распространения гуманистических и реформационных идей в Нидерландах, что и привело к включению и переосмыслению, часто в негативном ключе, популярной традиции в новом социокультурном контексте.

Ключевые слова: св. Мартин, народная культура, Реформация, гуманизм, визуальность.

Stefaniya Kovbasyuk

**S. MARTIN'S DAY IN EARLY MODERN NETHERLANDS (1480–1580S): TOPOI,
NARRATIVES, VISUALITY**

This paper analyzes the transformation of worship and the image of St. Martin, which was reflected in narrative, visuality and popular culture of early modern Netherlands. The main attention is paid to three topoi in texts and images associated with this feast in popular tradition: the charity of St. Martin, the wine on the St. Martin's day, blinds hunting for a wild boar as a traditional attribute of "de Martinmass". A new interpretation of topoi of the image and the cult of St. Martin was the result of the spread of humanist and Reformation ideas in the Netherlands, which led to the integration and reinterpretation, often in a negative way, popular traditions in the new socio-cultural context.

Key words: S. Martin, popular culture, Reformation, Humanism, visuality.

УДК 94 (438+44) "1500/1525"

Олександра Звягіна

**КОРОЛІВСТВО ПОЛЬСЬКЕ І ФРАНЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ
ЗВ'ЯЗКІВ У 1500–1525 РР.**

У роботі зроблено аналіз, окреслено специфіку та виокремлено етапи у польсько-французькому міждержавному співробітництві зазначеного періоду. Розглянуто дипломатичні перипетії, особливості та результати кожного з етапів у співпраці двох монархій у 1500–1525 рр.

Ключові слова: Королівство Польща, Ягеллони, Франція, Валуа, міжнародні відносини.

Актуальність статті обумовлена потребою вивчення дипломатії європейських держав раннього Нового часу, яка визначила тенденції подальшого розвитку регіону, заклавши підвалини сучасної міжнародної політики.

Перша половина XVI ст. для Європи стала часом політичної, дипломатичної та військової боротьби за домінування між провідними державами регіону – Священною Римською імперією Габсбургів та Францією Валуа. Польща і Франція у першій половині XVI ст. були одними з найбільших та наймогутніших держав Європи, які постали перед спільною проблемою протистояння поширенню впливу та експансії Священної Римської імперії Габсбургів. Спільність інтересів у сфері міжнародної політики обумовила співпрацю та наявність зовнішньополітичних контактів між правлячими династіями Ягеллонів та Валуа, незважаючи на відсутність спільного кордону.

Метою статті є спроба на основі наявних джерел та літератури проаналізувати і виділити специфіку та етапи польсько-французьких контактів у 1500–1525 рр.

У науковому обігу наявним є коло джерел, яке дає нам можливість визначити особливості міжнародного співробітництва Королівства Польського та Франції у зазначений період. На сьогодні існує комплекс різноманітних за своїм характером джерел: листи, посольські інструкції, звіти та дипломатичні донесення часів правління польського короля Сигізмунда I Ягеллона. Збірку цих джерел історики умовно називають "Теки Горського", на честь їх укладача Станіслава Горського. Він працював у королівській канцелярії у XVI ст. і першим почав збирати та впорядковувати